

izr. prof. dr. Sonja Pečjak
Filozofska fakulteta v Ljubljani

Strokovno mnenje o učbeniku »Književnost v temah«

V strokovni pregled sem dobila delovno gradivo učbenika z naslovom »Književnost v temah«, avtorice Tanje Jelenko. Učbenik je namenjen dijakom 4-letnega srednjega strokovnega izobraževanja.

Gradivo, ki mu bo dodan še Priročnik za učitelja ter CD in DVD z zvočnim in filmskim gradivom, sem ocenjevala z vidika pedagoško psihološke ustreznosti, tj. z vidika pripravljenosti gradiva, ki dijakom ne bo le »prinašalo« védenja o književnosti v tem obdobju, temveč bo pripravljeno motivacijsko in nasploh tako, da bo dijakom olajšalo proces učenja.

Predloženo besedilo učbenika »Književnost v temah« je zasnovano drugače kot so »klasični« učbeniki/berila pri književnosti. Učbenik je namreč strukturiran v prvem sklopu tematsko, v drugem pa je zastopana žanrska književnost. Tematski in žanrski pristop sta novosti v novem učnem načrtu za pouk književnosti v srednjih šolah, ki omogoča učiteljem, da lahko sami razporejajo snov po posameznih letnikih. Ta pristop omogoča dijakom aktivnejšo vlogo pri pouku književnosti, učiteljem pa nudi večje možnosti za medpredmetno povezovanje.

Učbenik ni izključno namenjen samo dijakom enega letnika – učitelji ga lahko po lastni presoji (če se odločijo, da bodo obravnavali posamezne teme oz. žanre v različnih letnikih) uporabljajo v več letnikih. Pokriti – teoretično- razpon štirih let šolanja predstavlja za avtorja gotovo velik izziv, ki ga je uspelo Tanji Jelenko rešiti z različno zahtevnostjo vprašanj ob posameznih besedilih. Avtorica je oblikovala nekatere bolj preproste naloge, primernejše za dijake prvih letnikov, druge pa take, da spodbujajo bolj poglobljeno razmišljanje, več raziskovanja in s tem primernejše za bolj sposobne dijake nižjih letnikov oz. starejše in bolj izkušene dijake (A res ni nič težjega?). Tematski sklopi so tudi vsebinsko oblikovani tako, da predstavljajo za dijake aktualne vsebine, povezane z iskanjem lastne identitete in umeščanjem sebe v svet: Ljubezen; Dom, domovina, svet; Drugačni in zaznamovani, samotneži in čudaki; Posameznik, družina, družba. Žanrski pristop (mladinsko pripovedništvo, potopis, dnevnik, kriminalno pripovedništvo, zgodovinsko pripovedništvo, ...) pa izhaja iz interesov dijakov po branju tovrstne literature.

Naslednja kvaliteta predloženega učbenika je v njegovi metodično-didaktični strukturi. Avtorica izhaja iz izkušenj dijakov (V katerem filmu, knjigi, pesmi, ... ste srečali podobno temo, prizor?) in se po branju spet vrača k njim. Pri tem pa je dijakom ob posameznih odlomkih književnih del zastavila relativno malo vprašanj in to takšnih, ki jih spodbujajo v njihovem lastnem razmišljanju in iskanju lastnih poti v besedilu. S tem, da najprej učenca sprašuje po njegovem razumevanju in doživljanju besedila, da jemlje njegovo razumevanje in doživljanje kot merodajno in mu priznava vso legitimost njegovega razumevanja/doživljanja, udejanja temeljni cilj pouka književnosti. Velikokrat že avtorji učbenikov (ne samo učitelji) niso sposobni prepustiti razumevanja in

doživljanja dijakom, pač pa z veliko vprašanji tako strukturirajo pogovor po branju, da ostane dijakom le malo prostora za njihov prispevek.

Kot »medpredmetni korak« avtorice učbenika pozdravljam njeno umestitev književnosti kot ene od umetnosti v kontekst drugih umetnosti – likovne, glasbene; s tem kaže, kako se lahko doživljanje posameznega književnega dela pogloblja in razširja tudi skozi prizmo drugih umetnosti.

Ob koncu velja izpostaviti še: (1) grafične organizatorje (npr. časovni trak in druge), ki olajšujejo dijakom najdenje v knjigi in tudi oblikovanje čimbolj nazorne predstave o posameznih literarnih obdobjih in (2) dobro tipologijo tiska (ena vrsta tiska za razlage, druga za odlomke in tretja za vprašanja in naloge), ki omogoča bralcu nasploh dobro najdenje v učbeniku in s tem lažjo pot do znanja.

Sklep:

Učbenik »Književnost v temah« je s pedagoško-psihološkega vidika primerno za dijake srednjih strokovnih šol. Vsebina učbenika namreč upošteva zmožnosti dijakov, izhaja iz njihovih izkušenj in interesov, kar vse omogoča dijakom lažjo identifikacijo z besedili, globlje doživljanje teh besedil in s tem doseganje temeljnega cilja književne vzgoje. Zato predlagam učbenik za objavo.

V Vrbnjah, 8.9.2008

